

СТАНОВИЩЕ

относно дисертацията на

Чавдар Валентинов Димитров,

докторант към катедра „История и теория на културата“,

Философски факултет, СУ „Св. Кл. Охридски“,

на тема: *Наративното осмисляне на културни светове*

във възгледите на Дейвид Кар и Пол Рикъор – сравнителен анализ между

феноменология на дейността и херменевтика на дистанцираността

за присъждане на образователната и научна степен *Доктор*

в професионално направление *3.1. Социология, антропология и науки за*

културата

по научната специалност *Смислово конституиране и феноменологична*

културология

от проф. дфн Валентин Канавров

Дисертацията е в обем 235 стандартни стр., вкл. библиография. Чистият текст е 210 стр. Библиографията, подразделена на източници на кирилица и латиница, съдържа 783 заглавия на български, руски, английски, немски и френски език. Тя е впечатляваща като обем, релевантна на съдържанието на дисертацията и достатъчна в изворово, информационно, херменевтично и интерпретативно отношение. Дисертацията е придружена от автореферат и съпътстващи документи. Авторефератът в обем 32 стр. представя необходимите реквизити на жанра дисертация (теоретично изследване, което формулира, структурира, аргументира и систематизира докторска теза), като сбито възпроизвежда нейното съдържание и включва списък с приносните моменти и справка за публикациите по темата на дисертационния труд. Съпътстващите документи са пълни според изискванията на закона и другите нормативни документи, които уреждат процедурата по защитата.

Чавдар Димитров завършва през 2006 г. специалност „Културология“ във Философския факултет на СУ с бакалавърска образователно-квалификационна

степен. През 2008 г. завършва магистратура „Нордистика“ в катедра „Германистика и Скандинавистика“ на ФКНФ на СУ. От 2017 г. е докторант в катедра „Културология“ на ФФ на СУ последователно с научни ръководители проф. Димитри Гинев и доц. Даниела Колева. Димитров е работил като служител в музикална компания и книжар-консултант. Посочва владеене на английски и норвежки език. Не декларира участие в научни проекти, но има множество участия в научни конференции и семинари.

Текстът на дисертацията е организиран в три раздела и заключение, подразделени на 12 последователни и концептуално единени части, които са структурирани в параграфи и подпараграфи. Те са добре балансирани, което показва успешна рефлексия върху тематиката и нейното архитектурно теоретизиране. На първо време правят впечатление наситеността и задъхаността не само на структурата, но и на съдържанието на дисертационния текст. Димитров обхваща голям обем проблематика с богата вътрешна плътност. Очевидно е желанието в изворово, смислово, аргументативно и композиционно отношение да не се пропускат идеи, постановки, контексти, аспекти и проекции. При това се търсят историко-философски отправни точки и хоризонти – „линията Аристотел-Хегел“, „Кантианският рационализъм“, „призмата на Хайдегер“, „методологическият преход Хусерл-Хегел“, „позицията на Хусерл“ и др. под. Това води до мозаечно редопологане на понятийно некохерентни елементи, които следва да изпълнят цялостността на историческото преживяване. В случая не става дума за упрек към дисертационната постановъчност, защото тя е фундаментализирана не категориално, респ. понятийно, рационално-формално или общо-логически, а херменевтично. Димитров ясно и категорично „заковава“ културно зададеното и културно насоченото наративното светостроителство като обща платформа на изследването и я отстоява, респ. обговаря, удържа и изгражда последователно и цялостно. С това отбелязвам първия успех на дисертацията, която често се опира на текста в неговата пределно широка социална, културна, ценностна, емоционална и пр. битност (по Рикьор), но винаги с цел проясняване на

битийно обвързаната феноменология на нарацията. По този начин дисертацията не само структурира своята опора и избягва пропадането в безкрайни необвързани и хаотично набелязани релации, но и методологизира единно поле на философстването с ясни отправни трамплини на теоретично развитие. Това поле и тези трамплини съставляват разгърнатият предмет на дисертационното изследване. То се позиционира в широк херменевтичен хоризонт, чието обхождане е дълго и трудно пътуване, което Димитров завършва резултатно.

Като втори изследователски успех на дисертацията ще посоча дистинктивните анализи на множество философски и културологични постановки на Рикьор и Кар, като „сравнението е голямата цел“ (заглавието, с.18 и мн.др.). Но тя не се ограничава до механична компаративистика и в никакъв случай не дава едностранно методологично предимство на феноменологичното пред херменевтичното въпреки относително алтернативните възгледи на Рикьор и Кар, очертаващи „два главни пътя“. Успехът на дисертацията е в опита за тяхно свързване, което разчита на детайлен бекграунд (очертан е изключително широк и наситен херменевтичен хоризонт на компаративното изследване; ще спомена само изложението на различните типове наративистки конструктивизъм на Минк, Уайт и Анкерсмит), като преди всичко се разкрива консистентността на херменевтично-феноменологичната наративна методология в културно конструктивистки план. След Хайдегер херменевтично-феноменологичната методология придобива парадигмално значение, като Димитров сполучливо търси своето място в нея в аспекта на светоустройващата нарация.

На трето място в поредицата приноси елементи на дисертационния труд откроявам типологизирането на емоционалността в прехода от феноменология към онтология при общото изграждане на наративния континуум. Докторантът цели поне три неща: синтетично надскачане на компаративната аналитика, уплътняване на самия наративен континуум не само с феноменни връзки, но и с херменевтична компактност, и експлициране на методологични евристики, които, най-общо казано, експлицират нахвърлящата емоционалност

(емоционалната за-да перспектива) за сметка на реципиращата емоционалност, разглеждана като „натрупана повтаряща се страдателност“. Определено смятам, че Димитров успява в начинанието, напр. по линията „преход Хусерл-Хегел“, т.е. в опита за преодоляване на рязкото разделяне между литературно и историческо битие. В никакъв случай не бива да се очаква, че феноменологично интегрираната емоционалност задава някаква фундаментална методологична стратегия или очертава някаква обща онтологична парадигмалност отвъд конкретната херменевтична аналитика в смисъла на ранния Хайдегер. Докторантът не си поставя такива задачи, а търси мобилизиране „на линията на емоционалността в модуса 'настроеност' към културен свят“. В това отношение „Кантианският рационализъм“, който изцяло практикува емоционалността във формално-рационално отношение, или късната Хайдегерова философия на „историята и истината на битието“ са напълно ирелевантни. Нарочно споменавам тези историко-философски ракурси, за да подчертая още веднъж успешната изследователска стратегия на Димитров, която има типичен феноменолого-херменевтичен характер, интериоризиран през ранния Хайдегер, без претенции за всеобщност – докторантът слага ударението върху партикуларността на „възела от наратив и живот“. Партикуларността се проектира като граница на Аз-а откъм исторически спрегнатия наратив и в актуалността на наративното съществуване на общността. Оттук в дисертацията се търси сдвояване на теоретико-познавателното и екзистенциално-феноменологичното методологизиране, което за съжаление остава проблематично поради ограничено субективисткото схващане на рационално-формалната позиция в обхвата на съзнанието и преживяването, но не и в обхвата на дейностния априорен формализъм.

Димитров формулира приносните моменти на своята дисертация в 5 пункта, като вторият е подразделен в три подточки. Приносните моменти са реални, коректно формулирани и обосновани.

В рубриката „Въпроси, препоръки и забележки“ бих поставил въпроса за мястото на конструктивното мислене в архитектурата на изследването и в

частност относно „рефлексивността, обособена едновременно като дистанцираност и текстуалност“. Димитров често говори за рефлексия (с.83 и мн.др.), дефинитивно отъждествява дейността с феноменологично-екзистенциалното (с.18 и мн.др.), успешно философира нахвърлящата емоционалност, но сякаш подминава дейността мислене, което е същинска антропологична сила, принципащо онто-логично нахвърляне, иманентно поле на философстването и фундамент на историческата нарация. В заглавието акцентът е върху наративното осмисляне, като именно този тип осмисляне е предметът на дисертацията. Второ, заявените на стр. 7 „предмети на дисертационния труд“ са всъщност негови обекти. Трето, в този аспект и поради това разминаване не „сравнението е голямата цел“ – то е повече домашна аналитика, респ. прелиминарна изследователска работа, – а голямата цел е наративното философиране на културните практики; впрочем Димитров има ясна изследователска програма в това отношение (наративистки конструктивизъм, а не „разбор на маршрут за сравнителен анализ“), но понякога допуска непремерени формулировки с парадигмално значение и излишно за изложението (не за изследването!) зиг-заг-усложняване на маршрута; вероятно заглавието го задължава повече да акцентира на сравнението. Четвърто, може да се помисли за публикуване на този текст – той заслужава, – но след изчистване на редица детайли. Напр. „история на въздействието“ и „въздействаща история“ (с.19) едва ли са синоними, с каквото впечатление се остава, още повече на фона на категоричния термин „Wirkungsgeschichte“. Geworfenheit едва ли е запокитеност (с.19); запокитен означава пренебрежително хвърлен и изоставен, непотребен, излишен, ненужен, безполезен и пр., а Geworfenheit трасира пътя на битийното претрайване, макар то да е затулено от Machenschaft на резониращото съзнание; в този случай читателят и четенето не са проясняващ или прояснен Dasein. На с.25 Auslegung/auslegen веднъж е преведено като експлицира и втори път като тълкува. Когато в рамките на един абзац през пет реда се говори за „диалектическо пространство на фикцията и историята“ и „критическа

херменевтика“ (с.31), препратките към разбирането на диалектика, критика и херменевтика не са еднопосочни. Дистанцирана херменевтика и херменевтика на дистанцираността не са синоними. Неясно защо в заглавието Кар е преди Рикьор, а в изложението последователността е обратна. Има аргументи и за едната, и за другата последователност, които са коментирани от автора и биха могли да бъдат доуточнени от тази гледна точка, като сякаш е по-добре еднаквата последователност да се спазва, или в противен случай да се обоснове разминаването. Ще подчертая, че то не води до противоречия, а единствено до неподпитващи питання.

Дисертантът има 4 излезли публикации непосредствено по темата на дисертацията и други 8, които корелират със защитавания текст.

Нямам принципи несъгласия с постановките на дисертацията.

Не съм констатирал плагиатство в нея.

Нямам съвместни публикации с колегата Димитров.

Заключение: Като имам предвид фундаменталната философска и културологична традиция, в която е вписана дисертацията, нейната успешна изследователска разработка и многото посочени реални научни резултати, както и общата ми оценка, че **Чавдар Валентинов Димитров** е изграден изследовател, предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват за успешно защитена дисертацията *Наративното осмисляне на културни светове във възгледите на Дейвид Кар и Пол Рикьор – сравнителен анализ между феноменология на дейността и херменевтика на дистанцираността*, като присъдят на Димитров образователната и научна степен „доктор” по научната специалност *Смислово конституиране и феноменологична културология* в професионално направление **3.1. Социология, антропология и науки за културата**.

София, 19 март 2020 г.

.....
(проф. дфн Валентин Канавров)

